ખન્દારગિરિ અતિશયક્ષેત્ર

- આવાગમન................. : રેલ્વે સ્ટેશન : લલિતપુર - ૩૬ કિ.મી.,
  બસ સ્ટેશન : ચંદેરી - ૨ કિ.મી.
- પહોંચવાનો સરળ માર્ગ ... : લલિતપુર, મુંગાવલી, અશોકનગર, ગુનાથી સડક રસ્તે
- નજીકના મુખ્ય શહેર : ચંદેરી - ૨ કિ.મી., લલિતપુર - ૩૬ કિ.મી.

આ અતિશયક્ષેત્ર ખરેખર જોવા જેવું છે. સામાન્ય રીતે આપણને બધે જિનમંદિરોના દર્શન કરવાનો લાભ મળે. પરંતુ આ ક્ષેત્રમાં પહાડની ગૂફાઓમાં બિરાજતા ભગવંતોના દર્શન થાય તેવું છે. નાનકડા પહાડ ઉપર પાંચ-છ ગૂફાઓ છે. જેમાં જુદા-જુદા ભગવંતોની નાની-મોટી પદ્માસન, ખડ્ગાસન અનેક મૂર્તિઓના દર્શનનો લાભ અહીં મળે છે. લલિતપુરથી ચંદેરી ૩૩ કિ.મી. છે અને થુબૌનજીથી ચંદેરી ૨૫ કિ.મી. છે. ચંદેરીની બાજુમાં ફકત ૧ કિ.મી. દૂર ખન્દારગિરિ અતિશયક્ષેત્ર આવેલું છે. નાનકડો એવો પહાડ છે. પહાડમાં જ શ્રી આદિનાથ ભગવાન ખડ્ગાસન ૩૪ ફીટના સૌમ્ય અને ભાવવાહી કોતરેલા છે. આ પહાડ ઉપર પાંચ-છ ગૂફાઓ છે, જ્યાં અનેક જિનબિંબોના દર્શન થાય છે.

ગૂફા નં. ૧ : અંદર પ્રવેશવાનું દ્વાર નાનું છે. આ પહાડમાં શ્રી બાહુબલીજી ભગવાન છે. તે સિવાય બીજા ઘણા પદ્માસન પ્રતિમાજી છે. અહીં સોળમી સદીના કુલ ૧૧ પ્રતિમાજી કોતરેલા છે. જેવા કે શ્રી સંભવનાથજી પદ્માસન લગભગ ૩ ફીટના છે. તે સિવાય શ્રી ચન્દ્ર પ્રભુ, શ્રી શાંતિનાથજી, શ્રી કુન્થુનાથજી તથા શ્રી પુષ્પદંતજીની પ્રતિમાઓ પણ છે.

ગૂફા નં. ૨ : આ ગૂફા તરફ જવા માટે પાકા પગથિયાં છે. અહીં ૩૪ ફીટ ઊંચા ખડ્ગાસન શ્રી આદિનાથ ભગવાન પહાડમાં જ કોતરેલા છે. આ મૂર્તિ થોડી ખંડિત છે. આ મૂર્તિની નીચે બીજા છ ખડ્ગાસન પ્રતિમાજી છે. તે સિવાય અહીં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ખડ્ગાસન મૂર્તિ પણ છે.

ગૂફા નં. ૩ : ગૂફા નં. ૨ થી આગળ થોડા વધુ પગથિયાં ચડતા આ ગૂફા આવે છે. જ્યાં સફેદ પથ્થરના ૧૨ ફીટના શ્રી આદિનાથ પ્રભુ છે. બંને બાજુ બીજા ૬-૬ ફીટના બે ખડ્ગાસન પ્રતિમાજી છે.

ગૂફા નં. ૪ : અહીં ત્રણ પ્રતિમાજી પદ્માસન છે. જે લગભગ ૩ ફીટના છે. તે સિવાય અહીં ધરણેન્દ્ર અને પદ્માવતી દેવીની મૂર્તિઓ પણ છે. આ બધી મૂર્તિઓ સોળમી શતાબ્દીની છે તેમ કહે છે.

આ સિવાય બીજી એક-બે ગૂફાઓ છે, જે પણ અવશ્ય જોવા જેવી તો ખરી જ.

भावे भजो भावे भजो जिनराया ।
चौबीस जिनवर पाया जी पाया ।।

ऋषभ अजित संभव अभिनन्दन ।
सुमति पद्म सुपार्श्व पद वन्दन ।।
आतम में अपनापन करके मिथ्यातम को दूर भगाया ।।
जिनवर भजूँ आतम लखूँ, जिनराया । चौबीस ..... ।।

चन्द्र पहुप शीतल श्रेयांस जिन ।
वासुपूज्य अरहंत महा जिन ।।
वीतराग परिणति प्रगटाकर निर्ग्रन्थों का पथ अपनाया ।।
समकित लहूँ चारित्र लहूँ, जिनराया । चौबीस ..... ।।

विमल अनन्त धर्म जस उज्जवल ।
शान्ति कुन्थु अर मल्लि सुनिर्मल ।।
शुक्लध्यान की श्रेणी चढकर क्षण में केवलज्ञान उपाया ।।
आनन्द लहूँ, कैवल्य लहूँ जिनराया ।। चौबीस ..... ।।

मुनिसुव्रत नमि नेमि पार्श्व प्रभु ।
वर्धमान जिनराज महाविभु ।।
स्याद्वादमय दिव्यध्वनि से, जग को मुक्ति मार्ग बताया ।।
ऐसा बनूं तुम जैसा बनूं जिनराया ।। चौबीस ..... ।।

h